Kombinatorika és gráfelmélet 1.

7. gyakorlat, 2020. március 30-április 3.

Páros gráfok, párosítások, Hall, Frobenius, Kőnig tételek.

Tudnivalók

$G(A, B, E)$ páros gráf, ha A és B a csúcsok halmaza, E az élek halmaza, és minden él A és B között fut. Legyen G egy tetszőleges gráf.

Egy gráf akkor és csak akkor páros, ha nem tartalmaz páratlan hosszú kört.

Egy $e_1, e_2, \dots, e_k$ élhalmaz **független**, vagy **párosítás**, ha nincs közös végpontjuk.

Egy ponthalmaz **lefogó**, ha G minden élének legalább az egyik végpontját tartalmazza.

$\tau(G)$: lefogó pontok minimális száma;

$\nu(G)$: független élek maximális száma;

Minden G gráfra igaz, hogy $\nu(G) \leq \tau(G)$. (Mert a ν darab független él lefogásához is kell már ν darab pont.)

Tetszőleges X csúcshalmazra legyen $N(X)$ X szomszédainak a halmaza, vagyis azon csúcsok halmaza, amelyek legalább egy X−beli csúccsal össze vannak kötve.

Legyen most $G = G(A, B, E)$ páros gráf, vagyis A és B a csúcsok halmaza, E az élek halmaza, és minden él A és B között fut.

Frobenius tétel: Akkor és csak akkor van a $G(A, B, E)$ páros gráfban teljes (minden csúcsot párosító) párosítás, ha $|A| = |B|$, és minden $X \subset A$–ra $|X| \leq |N(X)|$.

Hall tétel: Akkor és csak akkor van a $G(A, B, E)$ páros gráfban A–t lefedő párosítás, ha minden $X \subset A$–ra $|X| \leq |N(X)|$.

König tétel: (a) Ha G páros gráf, akkor $\nu(G) = \tau(G)$.

1. Határozzuk meg a maximális párosítás méretét az alábbi gráfokban.

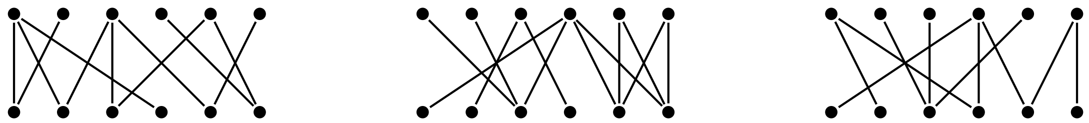

Megoldás:

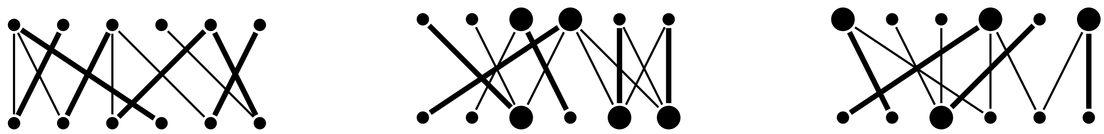

1: $\nu = 6$. Az ábra mutat 6 független élt, tehát $\nu \geq 6$. De több nem lehet, mert ez egy teljes párosítás. 2: Az ábrán látható 5 független él (tehát $\nu \geq 5$ és 5 lefogó pont (tehát $\tau \leq 5$). Mivel minden gráfban $\nu \leq \tau$, összerakva $5 \leq \nu \leq \tau \leq 5$ tehát $\nu = 5$. 3: Hasonló, az ábrán látható 4 független él és 4 lefogó pont, tehát $\nu = 4$.

Általános recept: ha kevés lefogó pontot keresünk, akkor az 1-fokú pontokra csatlakozó éleket a másik végponttal érdemes lefogni. Ha pedig sok független élt keresünk, akkor érdemes először az 1-fokú pontokra csatlakozó éleket választani.

2. Adott n fiú és n lány úgy, hogy minden fiúnak legfeljebb 1 rokona van a lányok között, és bármely lányhoz van olyan fiú, aki nem rokona. Bizonyítsuk be, hogy a fiúk és a lányok párokba rendezhetők úgy, hogy rokonok nem alkotnak párt.

Megoldás: Tekintsük a fiú-lány nem-rokon páros gráfot. Tehát az egyik osztály a fiúk (A), a másik a lányok (B), egy fiút és egy lányt összekötünk, ha nem rokonok. Ebben a gráfban szeretnénk talalni egy teljes párosítást. A feltételek alapján minden fiú fokszáma legalább $n - 1$ és minden lány fokszáma legalább 1. Ellenőrizzük a Frobenius feltételeket. $|A| = |B| = n$ rendben. Innen két lehetőségünk van, nézhetjük A illetve B felől.

1. Legyen $X \subseteq A$. Ha $|X| = n$, vagyis $X = A$, akkor $N(X) = B$, hiszen minden lány fokszáma legalább 1. Tehát $|X| = |N(X)| = n$. Ha $|X| < n$, akkor, mivel minden fiú fokszáma legalább $n - 1$, $|N(X)| \geq n - 1$, tehát $|X| \leq |N(X)| = n$. Tehát minden $X \subseteq A$-ra $|X| \leq |N(X)|$, a Frobenius miatt van teljes párosítás.

2. Legyen $X \subseteq B$. Ha $|X| \geq 2$, akkor $N(X) = A$, hiszen minden fiú fokszáma legalább $n-1$, minden fiú össze van kötve X valamelyik pontjával. Tehát $|X| \leq |N(X)| = n$. Ha $|X| = 1$, akkor, mivel minden lány fokszáma legalább 1, $|N(X)| \geq 1$, tehát $1 = |X| \leq |N(X)|$ és megint kész vagyunk.

3. Bizonyítsuk be, hogy ha a G páros gráf összefüggő és az A osztályában a fokszámok különbözők, akkor G-nek van A-t fedő párosítása.

   Megoldás: Mivel G összefüggő, minden csúcs foka legalább 1. Legyen $X \subseteq A$, $|X| = k$. Mivel minden fok különböző, X csúcsai közül a legnagyobb fokú foka legalább k. Vagyis $|N(X)| \geq k$. Tehát $k = |X| \leq |N(X)|$, a Hall tétel alapján van A-t fedő párosítás.

4. Egy kiránduláson n házaspár vesz részt, és közöttük kellene elosztani $2n$ különböző csokoládét úgy, hogy mindenki egyet kapjon. Tudjuk, hogy minden részvevő legalább n fajtát szeret a $2n$-féle csokoládé közül, és az is teljesül, hogy minden csokoládét szereti minden házaspárnak legalább az egyik tagja. Bizonyítsuk be, hogy ekkor kioszthatók úgy a csokoládék, hogy mindenki olyat kapjon, amit szeret.

   Megoldás: Legyen a páros gráfban az egyik osztály (A) a $2n$ darab csoki. A másik osztály (B) pedig a $2n$ darab ember. Ellenőrizzük a Frobenius feltételt. Nyilván $|A| = |B| = 2n$. Legyen $X \subseteq B$. Ha X tartalmazza egy házaspár mindkét tagját, akkor a feltétel szerint $N(X) = A$, tehát $|N(X)| = 2n$, ennek alapján $|X| \leq |N(X)| = 2n$. Ha X minden házaspárból max 1 embert tartalmaz, akkor $|X| \leq n$, viszont a felétel szerint $|N(X)| \geq n$, tehát $|X| \leq |N(X)|$ és már készen is vagyunk!

5. Igazoljuk, hogy minden reguláris páros gráfnak van teljes párosítása.

   Megoldás: Legyen a két osztály szokás szerint A és B, minden fokszám r. Igazoljuk a Frobenius feltételeket. Az élek száma, $|E| = r|A|$, hiszen minden A-beli csúcsból r él megy ki és íminden élt pontosan egyszer számoltunk. Ugyanígy $|E| = r|B|$, és ebből $|A| = |B|$. Most legyen $X \subseteq A$, $N(X)$ a szomszédok halmaza, és legyen E_X az X és $N(X)$ közti élek halmaza. Ekkor, mivel minden X-beli pont foka r, $|E_X| = r|X|$. Minden $N(X)$-beli pont foka is r. Az E_X-beli élek mindegyikének az egyik végpontja $N(X)$-ben van, ugyanakkor $N(X)$-ből kimehet olyan él is, ami nem tartozik E_X-hez. Tehát $|E_X| \leq r|N(X)|$. Az előzővel együtt: $|X| \leq |N(X)|$. Tehát teljesül a Fromebius tétel feltétele, van teljes párosítás.

6. A G irányított gráf minden csúcsából k él indul és k él érkezik. Igaz-e, hogy G-nek kiválaszthatók pontdiszjunkt irányított körei, melyek G minden csúcsán áthaladnak?

   Megoldás: Képezzük a G' irányítatlan páros gráfot. Minden v csúcsot helyettesítsünk egy v_{ki} és egy v_{be} csúccsal. Ha volt egy uv él G-ben, akkor húzzuk be az $u_{\mathrm{ki}}v_{\mathrm{be}}$ élt. Az íkapott G' nyilván páros gráf, egyik osztálya a v_{ki}, másik osztálya a v_{be} csúcsokból áll. Ráadásul minden csúcs foka éppen k. Az előző feladatból tudjuk, hogy a reguláris páros gráfoknak van teljes párosítása. Vegyük a teljes párosításnak megfelelő éleket G-ben. Minden csúcsnak a kifoka és a befoka is 1. Tehát ezek az élek pontdiszjunkt irányított köröket alkotnak, amelyek G minden csúcsán áthaladnak.

7. Bizonyítsuk be, hogy egy 2-reguláris, páros gráfban a különböző teljes párosítások száma mindig 2-nek valamilyen pozitív egész kitevős hatványa.

   Megoldás: A gráf minden összefüggő komponense egy páros hosszú kör. Minden ilyen komponensben pontosan két teljes parosítas van. Tehát ha k komponens van, akkor összesen 2^k teljes parositas van.

8. a. Bizonyítsuk be, hogy minden véges G gráfra $2\nu(G) \geq \tau(G) \geq \nu(G)$ teljesül. b. Bizonyítsuk be, hogy tetszőleges $2\nu \geq \tau \geq \nu$ számokhoz van olyan G gráf, amelyre $\nu(G) = \nu$ és $\tau(G) = \tau$.

   Megoldás: a. G-ben van ν darab független él, már ezek lefogásához is kell ν darab pont, tehát $\nu \leq \tau$. Ugyanakkor ha veszünk ν darab független élt, az egy maximális független élhalmaz, tehát minden további élnek van közös végpontja ezen ν él valamelyikével. Vagyis a ν él 2ν végpontja lefogja az összes élt. Tehát $2\nu \geq \tau$.

   b. Ha G egy 2 pontú, 1 élű gráf, akkor $\nu = \tau = 1$. Ha G egy háromszög, akkor $\nu = 1$, $\tau = 2$. Ennek alapján már könnyű: vegyük $2\nu - \tau$ darab él és $\tau - \nu$ darab háromszög diszjunkt unióját.

9. Egy táncmulatságon 25 lány és 25 fiú van jelen. E társaságban minden lány ismeretségben van legalább 13 fiúval és minden fiú legalább 13 lánnyal. Bizonyítsuk be, hogy páros táncra perdülhetnek egyszerre mind az 50-en úgy, hogy az egymással táncolók ismerik egymást!

   Megoldás: Tekintsük a fiú-lány ismerősség páros gráfot. Tehát az egyik osztály a fiúk (A), a másik a lányok (B), egy fiút és egy lányt összekötünk, ha ismerik egymást. Ebben a gráfban szeretnénk talalni egy teljes párosítást.

A feltételek alapján minden pont foka legalább 13. Ellenőrizzük a Frobenius feltételeket. $|A| = |B| = 25$ rendben.

Legyen $X \subseteq A$. Mivel minden fiú fokszáma legalább 13, $|N(X)| \geq 13$, tehát ha Ha $|X| \leq 13$, akkor $|X| \leq |N(X)|$. Ha pedig $|X| > 13$, akkor $N(X) = B$, hiszen minden lány fokszáma legalább 13, tehát lehetetlen, hogy az X-be tartozzó fiúk közül egyet sem ismer. Ezért $|X| \leq |N(X)| = 25$. Tehát minden $X \subseteq A$-ra $|X| \leq |N(X)|$, a Frobenius miatt van teljes párosítás.

10. Konstruáljunk olyan gráfot, amelynek pontosan k db különböző teljes párosítása van.

    Megoldás: Egy páratlan, legalább k hosszú kör, amelynek k pontja össze van kotve egy plusz ponttal.

11. Igaz-e, hogy tetszőleges véges G gráf mindazon élei, amik G valamelyik teljes párosításában szerepelnek, páros gráfot alkotnak?

    Megoldás: Persze, hogy nem. Egy páros sok csúcsú teljes gráf minden éle szerepel teljes párosításában, de messze nem páros gráf.

12. Valaki véletlenszerűen szétosztott egy pakli francia kártyát 13 darab 4 lapból álló csomagba. Bizonyítsuk be, hogy ekkor mindegyik csomagból kiválasztható egy lap úgy, hogy a kiválasztott lapok között mindegyik fajta figurából éppen egy legyen (vagyis egy darab 2-es, egy darab 3-as, stb., egy darab A). (A francia kártyában 13 fajta figura van: 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, J, Q, K, A. Minden figurából 4 darab van egy pakliban.)

    Megoldás: Definiálunk egy páros gráfot. A: a paklik. B: a figurák. Nyilván $|A| = |B| = 13$. Kössünk össze minden paklit (illetve a megfelelő csúcsot) a benne levő figurákkal. Ha ugyanabból a figurából több van benne, használjunk többszörös éleket. Ez egy reguláris páros gráf lesz, minden pont foka 4. Korábban láttuk, hogy reguláris *egyszerű* páros grafban van teljes párosítás. A bizonyítás változtatás nélkül működik abban az esetben is, ha megengedünk párhuzamos éleket. Ennek alapján tehát van teljes párosítás. Ezután minden pakliból a párosításban vele szomszédos figurát vesszük ki.

13. Adott egy $n \times n$ -es mátrix, amelynek minden sorában, és oszlopában pontosan k darab egyes van. Bizonyítsd be, hogy ekkor kiválasztható n darab egyes úgy, hogy minden sorból és oszlopból pontosan egy darab egyest választottunk ki!

    Megoldás: Breaking news! Definiálunk egy páros gráfot!! A: sorok. B: oszlopok. Él: akkor és csak akkor, ha a megfelelő sor megfelelő oszlopában van 1-es. Nyilván $|A| = |B| = n$ és minden pont foka k, tehát van teljes párosítás. Az ezeknek megfelelő n darab 1-es pont jó.

Házi feladat

1. Legyen $G(A, B, E)$ páros gráf. Tudjuk, hogy minden $X \subseteq A$ esetén $|N(X)| \geq |X| - 1$. Bizonyítsuk be, hogy $\nu(G) \geq |A| - 1$, vagyis G tartalmaz $|A| - 1$ független élt.

2. Legyen G egy olyan egyszerű gráf, amelynek 1000 csúcsa van és minden csúcs fokszáma legalább 6. Igazoljuk, hogy $\nu(G) \geq 6$. ($\nu(G)$ a független élek maximális számát jelöli.)

3. Legyenek G csúcsai $v_1, \ldots, v_{12}$, v_i és v_j $(i \neq j)$ akkor és csak akkor vannak összekötve, ha ij osztható 6-tel. Határozzuk meg $\nu(G)$ értékét (és bizonyítsuk be, hogy annyi).